Roll No   Code No: 9185206

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018

Paper - 6, Vyakarana

(शब्देन्दुशेखर-स्त्रीप्रत्यय, कारक, अव्ययीभाव प्रकरणानि)

Time : 3 hrs.   **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. **केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।** **5x20=100**

(१) 'कर्तुरीप्सिततमं कर्म' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।

(२) 'कर्मणा यमभिप्रैति स सम्प्रदानम्' इति सूत्रं सदलकृत्यं व्याख्यात ।

(३) 'आधारोऽधिकरणम्' इति सूत्रस्यार्थम् अधिकरणत्रैविध्यञ्च विवेचयत ।

(४) अद्रवं मूर्तिमत् स्वाङ्गम् इत्यादिकारिकां विस्तरेण व्याख्यात ।

(५) 'अजाद्यतष्टाप्' इति सूत्रं यथाग्रन्थं निरूपयत ।

(६) 'जातेरस्त्री' इत्यादिसूत्रे जातिः कीदृशीति सलक्षणं प्रतिपादयत ।

(७) समर्थः पदविधिः इति सूत्रे सामर्थ्यं पदविधित्वञ्च विशदयत ।

(८) वक्ष्यमाणा इत्यत्र ङीप् कथं न सिध्यति ?

(९) अव्ययीभावसमासस्य विशिष्टं कार्यं लिखत ।

(१०) 'पत्युर्नो यज्ञसंयोगे' इति सूत्रं सप्रसङ्गं व्याख्यात ।

000

Roll No Code No: 9185207

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018
Paper - 7, Vyakarana

(वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायां सुबर्थवादः महाभाष्ये कारके १,४,२३ अनभिहिते २-३-१)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । **5x20=100**

(१) मतान्तरनिरासपूर्वकं क्रियाजनकत्वं कारकत्वमिति मञ्जूषाकारमतं निरूपयत ।

(२) 'अकथितञ्च' इति सूत्रं मञ्जूषादिशा व्याख्यात ।

(३) 'स्वतन्त्रः कर्ता' इत्यत्र स्वातन्त्र्यं कीदृशमिति मञ्जूषादिशा निरूपयत ।

(४) 'साधकतमं करणम्' इति सूत्रे तमब्ग्रहणफलं स्पष्टयत ।

(५) 'कर्तृकर्मणोः कृति' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।

(६) 'यतश्च निर्धारणम्' इति सूत्रं व्याख्याय 'पुरुषोत्तमः' इत्यत्र समासं साधयत ।

(७) 'यस्य च भावेन भावलक्षणम्' इति सूत्रार्थं मतान्तरनिराकरणपूर्वकं यथाग्रन्थं विशदयत ।

(८) अनभिहिताधिकार आवश्यक उत नेति यथाभाष्यं विशदयत ।

(९) किं पुनर्द्रव्यं साधनामाहोस्विद् गुणः ? सिद्धान्तयत ।

(१०) 'कारक इति संज्ञानिर्देशश्चेत् संज्ञिनो निर्देश' इति वार्तिकशयं निरूपयत।

000

Roll No Code No: 9185208

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018

Paper - 8, Vyakarana

(महाभाष्यम् ७,८,९ आह्निकानि वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायां शक्तिलक्षणाव्यञ्जनप्रकरणानि)

Time : 3 hrs. Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. प्रश्नत्रयं समाधेयम् । **3x20=60**

(१) 'स्थानेऽन्तरतमः' इति सूत्रे स्थानेग्रहणस्य तमब्ग्रहणस्य च प्रयोजनं प्रतिपाद्य भाष्यरीत्या तत्प्रत्याख्यानप्रकारं निरूपयत ।

(२) तस्मिन्निति निर्दिष्टे पूर्वस्य इति सूत्रं नियमार्थम् उत षष्ठीप्रकल्पकं वेति विविच्य प्रकल्पकपक्षे दोषोद्धारः कथमिति उपपादयत ।

(३) 'स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ' इति सूत्रस्य प्रयोजनं भाष्यदिशा विवृणुत ।

(४) 'येन विधिस्तदन्तस्य' इति सूत्रस्य प्रयोजनानि निरूपयत ।

(५) लोपसंज्ञा अर्थस्य न वेति निरूपयत ।

(६) 'षष्ठी स्थाने योगा' इति सूत्रं सप्रयोजनं व्याख्यात ।

II. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ । **2x20=40**

(१) वैयाकरणाभिमतरीत्या शक्तेः स्वरूपं निरूप्य तस्याः त्रैविध्यं प्रतिपादयत ।

(२) लक्षणाविषये वैयाकरणमतं प्रतिपादयत ।

(३) अपभ्रंशेषु शक्तिरस्ति न वेति विचारयत ।

(४) व्यञ्जनायाः स्वरूपं किम् ? किमर्थं सा स्वीकर्तव्येति सुष्ठु निरूपयत ।

000

Roll No Code No: 9185209

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018

Paper - 9, Vyakarana

(लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तप्रकरणम्, वाक्यपदीये साधनसमुद्देशः कर्माधिकारान्तम्-१-८१ कारिकाः, न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-शब्दखण्डश्च)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । **5x10=50**

(१) 'अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम्' इति सूत्रे अर्थवत्वं कीदृशमिति शेररदिशा परिष्कुरुत ।

(२) 'ङ्याप्प्रातिपदिकात्' इति सूत्रे प्रातिकपदिकाधिकारस्य वैयर्थ्यमाशङ्क्य तस्य सार्थक्यं निरूपयत ।

(३) 'सरूपाणाम् एकशेष एकविभक्तौ' इति सूत्रं यथाग्रन्थं विशदयत ।

(४) 'सर्वादीनि सर्वनामानि' इति सूत्रं व्याख्यात ।

(५) 'ङिति ह्रस्वश्च' इति सूत्रं ग्रन्थदिशा विवेचयत ।

(६) 'यू स्त्र्याख्यौ नदी' इति सूत्रं शेखरदिशा व्याख्यात ।

(७) 'नामि' इति सूत्रे अङ्गाधिकारप्रयोजनं निरूपयत ।

II. द्वौ समाधेयौ । **2x15=30**

(१) वाक्यपदीयदिशा कर्मभेदान् सोदाहरणं निरूपयत ।

(२) अधिकरणलक्षणपुरस्सरं तद्भेदान् सोदाहरणं निरूपयत ।

(३) 'स्वाश्रये समवेतानां तद्वदेवाश्रयान्तरे क्रियाणामभिनिष्पत्तौ सामर्थ्यं साधनं विदुः' इति कारिकां व्याख्यात ।

III. एकस्य समाधानं लिखत । **1x20=20**

(१) 'पदज्ञानं तु करणं द्वारं तत्र पदार्थधीः । शाब्दबोधः फलं तत्र शक्तिधीः सहकारिणी' इति कारिकां सुष्ठु व्याख्यात ।

(२) शक्तिग्रहोपायान् सोदाहरणं लिखत ।

(३) आकाङ्क्षास्वरूपं मुक्तावलीदिशा व्याख्यात ।

000

Roll No Code No: 9185210

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2018

Paper - 10, Vyakarana

(व्याकरणशास्त्रीयेतिहासः निबन्धश्च)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः । 3x20=60

(१) महाभाष्यकारस्य परिचयं विलिख्य महाभाष्यस्य महत्त्वं प्रतिपादयत ।

(२) सूत्रकारस्य ऐतिह्यं प्रतिपाद्य अष्टाध्याय्याः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।

(३) भाष्यवार्तिकयोः लक्षणं सोदाहरणं प्रदर्शयत ।

(४) व्याकरणशास्त्रस्योत्पत्तिं विकासश्च विशदयत ।

(५) काशिकावृत्तेः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।

II. चतुर्णां टिप्पर्णी लिखत । 4x5=20

(१) भर्तृहरिः ।

(२) वामनजयादित्यौ ।

(३) नागेशभट्टस्य उद्द्योतव्याख्या ।

(४) भट्टिकाव्यम् ।

(५) सूत्रक्रमः प्रक्रियाक्रमश्च ।

(६) दण्डीविरजानन्द-स्वामीदयानन्दौ ।

(७) अष्टाध्याय्यां स्मृताः आचार्याः ।

III. द्वौ समाधेयौ । 2x10=20

(१) वाक्यपदीयस्य दार्शनिकत्वं प्रदर्शयत ।

(२) पाणिनीयव्याकरणस्य व्याकरणान्तरेभ्यः वैलक्षण्यं किमिति विवेचयत ।

(३) व्याकरणशास्त्रपरम्परायां नानासम्प्रदायभेदान् प्रदर्शयत ।

(४) व्याकरणशास्त्रे भट्टोजिदीक्षितस्य योगदानं लिखत ।

000